

Tekstivastine podcastille: Rakennetaan yhdessä yhteisöllisyyttä

Puhujat: Stella Palassalo, Heini-Maria Pietilä ja Riikka Michelsson

Stella: Moikka ja tervetuloa kuuntelemaan meidän podcastia yhteisöllisyydestä. Olen Stella Palassalo ja oon töissä opiskelijakunta JAMKOssa. Podcast on tehty osana YJamk-hanketta eli yhteisöllinen ja yhdenvertainen ammattikorkeakoulu. Ei tarvitse kuunnella tänään minun yksinpuheluani yhteisöllisyydestä, vaan meillä on täällä 2 ammattilaista keskustelemassa minun kanssani. Voitaisiinkin sitten kuulla vähän teistät. Ensimmäisenä esittelyvuoron saa Jamkin opintopsykologi Heini-Maria Pietilä, voit kertoa vähän itsestäsi ja vastata sitten samalla meidän ensimmäiseen kysymykseen, mitä yhteisöllisyys merkitsee sinulle?

Heini-Maria: Terve vaan kaikille. Mä oon Pietilän Heini-Maria ja olen ollut Jamkissa opintopsykologina pitkään ja nyt sitten myös tässä hankkeessa Yhteisöllinen ja yhdenvertainen ammattikorkeakoulu projektipäällikkönä. Sen lisäksi mä oon vielä nyt erityisopettajana Jamkissa. Yhteisöllisyys merkitsee minulle osallisuutta, toinen toistemme kohtaamista. Sitä, että kun tullaan tuolla kampuksella vastaan, niin moikataan ja osoitetaan sitä, että me kuulutaan tähän korkeakoulu-yhteisöön. Tämmöisiä asioita tulee heti näin mieleen.

Stella: Tuo on kaunis ajatus, että ollaan tavallaan kaikki yhtä porukkaa täällä ja yhdessä luomassa sitä yhteisöllisyyttä. Sitten meillä on täällä toisena ammattilaisena Riikka Michelsson Jamkin ammatillisen opettajakorkeakoulun puolelta. Kerro vähän itsestäsi ja mitä yhteisöllisyys merkitsee sinulle?

Riikka: Joo, olen tosiaan Riikka Michelsson lehtorina opekorkean puolella siellä ammatillisten opettajien ja ohjaajien kouluttaja. Yhteisöllisyydestä niin mä ottaisin ehkä semmoisen näkökulman. Tietysti kun koulutan opettajia, niin, millä tavalla opettajat voi edistää sitä yhteisöllisyyttä, se tarkoittaisi nyt ainakin sitä mitä Heini-Maria tuossa jo sanoi, mutta ajattelin myös ihmisen tämmöisiä psykologisia perustarpeita, joita on tarve kuulua joukkoon, tulla hyväksytyksi, nähdyksi ja kuulluksi. Olla sillä lailla oikeasti osallinen eli osallistua vaikkapa yhteiseen työskentelyyn. Se on toisaalta ihan ihmisenä ihmiselle olemista, mutta toisaalta sitten taas ammattilaisia ja tietysti miksei ihan opiskelijoitakin voi harjaannuttaa niin sanotuissa dialogitaidoissa. Kun nämä on muuten vähän semmoisia epämääräisiä, että mitä tarkoitetaan yhteisöllisyydellä tai kohtaamisella tai vuorovaikutusosaamisella, niin tämä dialogiosaamisen viitekehys pyrkii antamaan sitten sellaisen rakenteen, mitä kautta siihen pääsee kiinni. Pääsee harjoittamaan näitä taitoja. Ne eivät ole toisaalta kauhean ihmeellisiä, jos ajatellaan, että yksi taidoista esimerkiksi läsnäolon taito. Mutta toisaalta sitten tämä aika haastaa meitä ihan kauheasti siihen, että sitäkin täytyy harjoitella. Tämmöisiä nyt päällimmäisenä tuli mieleen.

Stella: Kiitoksia, kyllähän se niin on, että ei yhteisöllisyyttä olisi, jos olisi vain yksin maailmassa, että pääsee muiden ihmisten kanssa tekemään ja luomaan sitä yhteisöllisyyttä. No mitkäs asiat teidän mielestä sitten edistää yhteisöllisyyttä korkeakoulussa?

Heini-Maria: Mä ajattelen, että yhteisöllisyys on jotakin semmoista, joka ei on kaikkien meidän vastuulla jotenkin eli pitää huolta siitä yhteisöllisyydestä. Meillä ei ole esimerkiksi erillistä ammattiryhmää, joka nyt huolehtisi siitä, että tää korkeakoulu on yhteisöllinen, vaan että se on jokaisen meidän meidän

niinku vastuulla. Ja se on vahvasti semmoinen ilmapiiriasia, että miten meillä kohdataan ja onko meillä mahdollisuutta vuorovaikuttaa keskenämme ja sillä tavalla liittyä toisiimme. Se on vahvasti tämmöinen ilmapiiriasia. No sitten mä ajattelen, että se on myös niin kuin Riikkakin tuossa toi esille, että se liittyy myös pedagogiikkaan. Se on opettajien ja opetukseen, opetusmenetelmiin, oppimisympäristöihin liittyvä asia. No sitten, mitä JAMKO tuo, niin se on myös tuutorointia ja mentorointia. Monenlaista voidaan tehdä, ehkä me ei aina osata tehdä sitä näkyväksikään, että kun me toimitaan niin kuin yhteisöllisyyden puolesta. Ehkä se kokemus sitten, kun sitä yhteisöllisyyttä ei ole, tai joku toimii sen vastaisesti, niin se voi olla ehkä sitten semmoinen näkyvä merkki.

Stella: Ja ainakin itse näen, että yhteisöllisyyden vastakohta on yksinäisyys, ja se on sitten taas tosi iso osa semmoista työtä, mihin pitää korkeakouluissa panostaa, että kukaan ei jäisi yksin. Kuten mainitsit JAMKOn tuutorit ja mentorit, niin tuutorit auttaa sitten näitä ensimmäisen vuoden opiskelijoita ja mentorit sitten muiden myöhempien vuosikurssien opiskelijoita. Mitäs ajatuksia Riikalla tulee korkeakoulun yhteisöllisyydestä?

Riikka: Ehkä tuli semmoinen ajatus, että tietysti kun oon itse opekoluttaja niin tota jotenkin semmoinen viesti myöskin opettajille, että vaikka opettaja on sen pedagogisen tilanteen johtaja ja sen suunnittelija, niin jos hän ottaa käyttöönsä dialogisia toimintatapoja yhdessä opiskelijoiden kanssa, niin siitä tulee silloin yhteinen asia ja se helpottaa myös opettajan omaa hyvinvointia. Kun aina voi vedota siihen, että näinhän me yhdessä sovittiin ja. Ja sen lisäksi niin dialogiset taidot on myös työelämätaitoja, että on paljon perusteluja, minkä takia niitä kannattaa. Yhdessä opiskelijoiden kanssa käsitellä ja harjoitella. Ja todellakin lisää hyvinvointia.

Stella: Joo ja varsinkin etäaikana se dialogisuus nimenomaan puuttui, kun opettajat, joilla ei ollut tätä digiosaamista, niin ne pitää sen samanlaisen luennon siellä ja opiskelijat ei sitten pidä kameraa päällä tai ei muuten vaan halua osallistua siihen keskusteluun, koska se ei ole sama asia kuin se läsnäoleva opettaja.

Riikka: Joo hyvä kun otit tuon puheeksi. Me ollaan tuossa yhdessä hankkeessa pohdittu tätä asiaa, ja löydettiin tämmöinen, että jotta se dialoginen vuorovaikutus onnistuisi myös verkossa, niin täytyy tapahtua ennen sitä muutamia asioita. Ei voi tavallaan hypätä suoraan sinne syvään päähän, että nyt tehdään todella syväluotaavaa oppimistehtävää tässä yhteisöllisesti, vaan sitä täytyy pikkuhiljaa rakentaa. Tarvitsee ensin olla semmoinen luottamuksellinen, turvallinen hyvä ilmapiiri, missä on mahdollisimman pieniä osallistumisen tapoja ne voi olla vaikkapa digivälillä, että jokainen saa omaa ajatteluaan tuoda mukaan, ne voi olla chattiin kommentointia tai muuta, ja pikkuhiljaa sitten lisätä sitä pariporinoita, breakout-porinoita ja kyllä opiskelijoiden kanssa voi sopia sitten, mitkä on ne tilanteet, kun pidetään kameraa päällä. Raskastahan se on pitää koko ajan, se on nyt tutkimuksissa myöskin todettu, ettei voi koko päivää tuijottaa sitä ruutua. Mutta esimerkiksi silloin, kun ollaan vaikka pienryhmätiloissa siellä verkkoympäristössä, niin vaikka silloin sitten pitää kameraa päällä. Sekin on taas näitä niin kun työelämätaitoja.

Heini-Maria: Meillähän tässä hankkeessa nyt tarjotaan sitten koulutusta tähän verkko-osaamiseen. Kuinka rakentaa ja edistää siellä verkon välityksellä tapahtuvassa opetuksessa, ohjauksessa sitä yhteisöllisyyttä eli ammatillisesta opettajakorkeakoulusta Satu Aksovaara tulee pitämään koulutusta tähän liittyen ja muistaakseni se oli 2.11.

Stella: Riikka, olet kohtaamisosaamisen ammattilainen, niin osaat varmaan kertoa meille, että mistä kaikista asioista semmoinen hyvä kohtaaminen koostuu?

Riikka: Tämä kohtaamisosaaminen-termi on nyt itse asiassa semmoinen mihin me ollaan päädytty, kun todettiin, että ne vuorovaikutustaidot on liian epämääräinen, eli sillä ei oikein saatu kiinni siitä, mistä on kyse. Kohtaamisesta meillä kaikilla on enemmän semmoinen ymmärrys, että ihminen on kohdattu ihmisenä. Kyllä mä katsoisin tätä asiaa nyt sieltä dialogitaitojen näkökulmasta. Tuossa jo aikaisemmin viittasin siihen, että ihan esimerkiksi tää läsnäolon taito. Ihminen kyllä tietää tulleensa kohdatuksi, kun se toinen on läsnä: kuuntelee, katsoo ja kysyy. Jos ajatellaan nyt opettajan tehtävänä, että se huomio ei olekaan opettajassa, vaan se on huomio on siinä opiskelijassa ja opiskelijan ajattelussa, niin tällaiset asiat vaikuttaa siihen kohtaamiseen. Tämä pätee tietysti meihin myöskin kollegoina tai missä tahansa työryhmässä. Kuulostaa simppeleiltä, mutta on yllättävän haastavia. Tämä meidän aika haastaa tähän. Ja mä oon monesti miettinyt sitä, varmasti Stella osaat paremmin kertoakin siitä, mutta onko vähän niin, että opiskelijat on ehkä liikaakin tottuneet semmoiseen opettajakeskeiseen opetukseen? Nyt tarkoitan, erona opettajajohtoiseen, siis että opettaja toki aina vastaa siitä pedagogiikasta. Mutta semmoinen, että se huomio ei olisikaan riittävästi opiskelijoissa. Saatko kiinni tuosta mun ajatuksesta?

Stella: No jotenkin joo, oon kuullut semmoista palautetta nyt tälleen etäaikana, että opettaja siirtää vastuuta vähän opiskelijoille ja antaa heille vastuuta siitä opiskelusta, että se on ollut osittain niin kun positiivista, mutta sitten myös vähän semmoista negatiiviskaikuista, että jos me opiskellaan täällä, niin miksei opettaja sitten huolehdi siitä opettamisesta, että eikö se ole hänen työnsä. Mutta sitten taas tällainen vertaisoppiminen on kyllä niin kun ihan tutkitusti kanssa niin kun hyvää opiskelutapaa.

Riikka: Joo, siinä on varmasti monta puolta. Yksi viisas on kerran sanonut näin, että kun opiskelijat oli sanoneet, että eikö sinun tehtäväsi ei ole opettaa. Niin hän sanoi, että ei nyt sinä olet ymmärtänyt aivan väärin - minun tehtävänä on huolehtia siitä, että sinä opit. Eli joo toki näinkin, että puhutaan tästä lähikehityksen vyöhykkeestä, että ei saisi jättää opiskelijoita yksin liian vaikeiden tehtävien kanssa, vaan taas se, että pikkuhiljaa siihen totutellaan, mitä se yksi tekeminen tarkoittaa. Ja aika monellahan on myös huonoja kokemuksia pienryhmätyöskentelystä, tai mikä se on?

Stella: Joo ryhmätyöskentely.

Riikka: Just se, joo. Silloin kun ollaan dialogisesti tekemässä ryhmätöitä niin ihminen yleensä tykkää siitä. Siinä on niin iso ero siihen tavalliseen ryhmätyöhön, missä on vaikka niin, että aktiiviset hoitelee kaikki hommat ja se lopputulema ei kuvasta yhtään sitä porukkaa siinä, ja ei tule mukaan kaikkien ääntä, eikä kaikki ole tulleet kuulluksi. Voi olla, että se tehtävä ei motivoi. Siinä täytyy tapahtua paljon steppejä, että se on aidosti dialoginen ja aidosti semmoinen ihmisiä innostava tehtävä.

Stella: Miten Heini näet tämän asian tavallaan hyvinvoinnin näkökulmasta tai opintopsykologin näkökulmasta, että onko opiskelijat kaivannut sitä luokkatilassa yhdessä työskentelyä vai onko sitten etäajasta nautittu kuitenkin?

Heini-Maria: No siinä on varmaan kahdenlaista näkökulmaa, että osa opiskelijoista on ollut hirveän tyytyväisiä tähän tällaiseen digitaaliseen loikkaan, mikä tässä nyt on otettu. Meillähän on nykyään paljon opiskelijoita myös näissä monimuotokoulutusohjelmissä ja toki tietysti sielläkin mä ajattelen, että se vuorovaikutus on tärkeässä roolissa. Nämä eivät ole toistensa vastaisia asioita. Mutta kyllä me ollaan

tuossa meidän opiskeluhuvinvointiryhmässä järjestetty tämmöisiä HyPe-kahveja kerran kuussa aina, niin kyllä sen havaitsee jotenkin, että kaikenlaisilla opiskelijoilla on tällä hetkellä valtava halu tulla kohdatuksi, tarve tulla kohdatuksi. Opiskelijat jäävät mielellään juttelemaan asioista.

Stella: Ja onhan se kiva sitten kampuksella kohdata hyvinvointitoimijoita tai ohjaushenkilöstöä. No mitäs mieltä te sitten ootte, että voiko verkossa tapahtuva vuorovaikutus ja verkossa tapahtuva kohtaaminen koskaan korvata tai päästä edes lähelle live-kohtaamisia?

Riikka: Hyvä kysymys, että voiko se korvata. Siis meillä on paljon hyviä kokemuksia siitä, että se toimii, kun muotoillaan sitä oppimista sellaiseksi, että... viittasin tuossa aikaisemmin, näihin steppeihin, että ei hypätä suoraan sinne sinne syvään päähän, vaan valmistellaan ja luodaan sitä semmoista hyvää oppimisilmapiiriä niin niin kyllä joo. Kyllä me varmaan ollaan, ei voi sanoa pääsemättömissä, mutta mutta kyllä se varmaan niinku tähän meidän aikaan ja tulevaisuuteen kuuluu, että meidän on vaan tehtävä siitä parempaa. Niin että se sitten motivoi erilaisia ihmisiä. On tietysti myöskin asynkronisia verkkokursseja, siis ei samanaikaista toimintaa, missä vuorovaikutus toimii tai saadaan toimimaan oikeinkin hyvin ja ihmiset on tyytyväisiä. Paljon pystytään tekemään.

Heini-Maria: No mä ajattelen ehkä niin, että niitä ei välttämättä tarvitsisi ajatella jotenkin vastakkain, että kumpaakin tarvitaan ja ja kummallekin on niinku se oma paikkansa. Sitten ehkä semmoisesta psykologisesta, yksilön kehityksen ja mielen hyvinvoinnin näkökulmasta, niin ehkä siinä sanoisin, että me tarvitaan kuitenkin sitten niitä kohtaamisia. Jos mietitään ihan pientä lasta, niin sehän on niinku täysin virittäytynyt siihen toisen ihmisen kosketukselle ja hoivalle ja se on suorastaan elinehto ihmiselle, että meillä on se hoitava aikuinen siinä.

Riikka: Joo hyvä pointti. Tulee tuosta mieleen se, että jos verkkovuorovaikutuksessa ollaan, siis tämmöisessä live-verkkovuorovaikutustilanteessa, niin raskaaksi on koettu se, että ei nähdä toisen ihmisen tunnereaktioita. Me virittäydytään sen tunteen kautta toisiin ihmisiin ja se on myöskin hyvin raskasta yrittää koko ajan lukea sieltä ruudulta toisen tunnetiloja. Me ollaan ihmisinä laumaihmissä, tai laumaeläimiä (naurahtaa), niin tarvitaan toisiamme siihen tahdistumiseen. Ja se on vaikeampaa verkossa. Se on ihan totta.

Stella: Joo, mutta ehkä pitäisi ottaa enemmän semmoinen asenne, että se rikastuttaa enemmän kuin köyhdyttää tätä meidän yhteisöllisyyttä tai ylipäättänsä ihmiskunnan kehitystä? Aletaan pikkuhiljaa päättämään meidän keskustelua, niin voisitteko jakaa kuuntelijoille vielä teidän ykkösvinkit yhteisöllisyyden edistämiseksi arjessa tai mitä voisi tehdä juuri tänään, että antaa muillekin semmoisen fiiliksen, että on yhteisöllinen yhteisö? (naurahtaa)

Heini-Maria: No mä ehkä sen tuossa sanoinkin jo ihan alussa ääneen jotenkin. Kun ollaan kampuksella, niin moikataan niitä tuttuja ihmisiä. Annetaan niille se kokemus, että ne on nähtyjä. Että hei, mä huomaan sut, että kun tulee tule siellä koulun käytävällä tai ruokalassa vastaan. Ja mä ajattelin, että opettajatkin, niin niitä tuttuja omia opiskelijoita, niin kun kohdataan, niin moikataan. Se on semmoinen yksinkertainen, minkä jokainen voi vaikka heti tämän päivän aikana lähteä toteuttamaan.

Riikka: Mun lempparitaito on kuuntelun taito. Mä sanon, että jos olet taitava kuuntelija niin sekä sun oma elämänlaatu että sun lähellä olevien ihmisten elämänlaatu kyllä paranee huomattavasti. Se kuuntelu, me monesti tämän alan ihmiset kuvitellaan jotenkin automaattisesti olevamme siinä hyviä,

mutta ei välttämättä. Eli se kuuntelu tarkoittaa sitä, että ollaan läsnä, kuunnellaan loppuun asti se toisen ihmisen asia ilman, että heti aletaan neuvoa tai tuoda jotain omaa näkökulmaa. Pyritään pääsemään kiinni sen toisen ajattelusta ja sitten jatketaan siitä eteenpäin. Se on todella ehkä hienoin lahja mitä voi toiselle ihmiselle antaa.

Stella: Kiitoksia, tosi tärkeä asia myös osata kuunnella muita. Superpaljon kiitoksia tästä hedelmällisestä keskustelusta, Heini-Maria ja Riikka. Jos joku kuuntelija siellä haluaa oppia lisää yhteisöllisyydestä niin kannattaa tsekata meidän nettisivut: jamk.fi/yyamk ja sieltä meidän koulutuskalenteri. Siellä on muun muassa lisätietoja tulevista koulutuksista. Haluaisiko Riikka kertoa vielä omasta koulutuksestaan?

Riikka: Joo, sillä on niin hieno nimi, kuin Kohtaamisosaaminen, joka on tosi haastava hahmottaa. Se on kuitenkin hyvin käytännönläheistä. Me harjoitellaan siellä muutamia juttuja. Mä oon nyt opettanut dialogitaitoja yli 10 vuotta. Mä sanoisin, että suurin osa ihmisistä on aivan niin kuin hämmästyneitä siitä, että miten niinkin pienellä asiaan keskittymisellä voi saada isoja asioita aikaan. Rohkaisisin kaikkia mukaan. Monesti tällaiset koulutukset kiinnostaa sellaisia ihmisiä, jotka kokevat jo valmiiksi olevansa hyviä vuorovaikuttajia, ja kaikki on tervetulleita, koska mä ajattelisin, että en minä itsekään, vaikka on harjoitellut sitä jo aika monta vuotta, niin vielä riittää kehittymistä. Se pointti, minkä takia niitä harjoitellaan, on se, että edistetään yhteisöllistä oppimista. On joku järki, minkä takia niitä pyritään harjoittelemaan. (taustamusiikkia, jossa on piano ja kitara, alkaa soida)

Stella: Mahtavaa. Tervetuloa siis kouluttautumaan ja kiitoksia vielä, kun kuuntelit tämän podcastin ja toivottavasti yhteisöllisyys on osa teidän jokaisen päivää. (taustamusiikkia)

Podcast ja sen tekstivastine on tuotettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun toteuttamassa Yhteisöllinen ja yhdenvertainen ammattikorkeakoulu -projektissa: www.jamk.fi/ohke

Hanke toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.